

Condicions laborals i socioeconòmiques de la població jove a la ciutat de Barcelona en temps de covid-19, 2020

Àrea de Drets Socials, Justícia Global,
Feminismes i LGTBI

BCN

Desembre 2020

Ajuntament de
Barcelona

Aquest estudi ha estat encarregat per la Direcció d'Innovació Social de l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona a l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB):

Autors i autora:
Fernando Antón-Alonso, Sergio Porcel i Irene Cruz

Tècnica de suport estadístic:
Maria Pruna

Índex

1. Introducció	4
2. Població jove i el mercat laboral en temps de pandèmia	6
2.1 La situació abans de la pandèmia	6
2.2 Els efectes de la pandèmia en el mercat de treball juvenil.....	11
3. L'impacte de la pandèmia en la situació socioeconòmica de la població jove	16
3.1 Ingressos i desigualtat	16
3.2 El risc de pobresa monetària	19
4. Conclusions	21
Bibliografia.....	22
Annex estadístic	24

1. Introducció

La població jove de Barcelona tenia una situació d'elevada precarietat, inseguretat i inestabilitat laboral i econòmica abans de la crisi generada per la covid-19. Així va quedar recollit en dos informes previs elaborats per a l'Ajuntament de Barcelona els anys 2018 i 2019 (Antón-Alonso i Porcel, 2019a, 2019b). Una part molt important de la crisi havia recaigut sobre aquest col·lectiu i la recuperació de l'activitat econòmica l'havia mantingut en el vagó de cua. La traducció en termes laborals fou una pèrdua desproporcionada d'ocupació i activitat que no es recuperaren, així com un augment d'atur i de les jornades parcials (també les no desitjades) i una relativa estabilitat de la temporalitat que els vents favorables de la reactivació econòmica no aconseguiren tornar als nivells previs a la crisi.

En termes socioeconòmics, la davallada d'ingressos a les llars de la població jove produïda per la pèrdua d'ocupació i baixades salarials generà un augment significatiu dels riscos de pobresa, privació material i exclusió entre el col·lectiu, situació que no ha estat revertida per una recuperació que mantenia a la població en una situació d'elevada vulnerabilitat.

L'arribada de la pandèmia i la profunda crisi econòmica desencadenada de la que encara només es veuen els primers impactes, han empitjorat encara més la situació d'aquest grup d'edat, especialment d'aquells que tenen més dificultats per accedir al mercat laboral formal, pateixen més precarietat laboral i tenen pitjors condicions socioeconòmiques. Tal i com mostren les dades de l'any 2020 i diversos informes d'urgència sobre l'impacte de la covid-19 en les persones joves a escala estatal i a Catalunya (Alberich, Fabra, Sala i Serracant, 2020; INJUVE, 2020a, 2020b; Observatori Català de la Joventut, 2020a, 2020b, 2020c), l'aturada de l'activitat resultat de les mesures de control del virus torna a tenir un impacte desigual afectant particularment la població jove. En els primers nou mesos de l'any hi ha hagut retrocessos molt significatius de l'activitat i l'ocupació i alça de les xifres d'atur, sempre de manera més acusada entre la població jove que entre la resta de la població activa.

Però quin ha estat l'impacte entre la població jove resident a la ciutat de Barcelona? Les dades sobre la situació laboral per a Espanya i Catalunya no fan pensar que la situació pugui ser diferent. S'ha de tenir en compte, a més, que la crisi econòmica ha tingut un fort impacte en algunes activitats especialment importants en el teixit productiu de la ciutat i que ocupen una proporció elevada de població jove, com ara l'hostaleria o les activitats artístiques.

L'empitjorament d'una situació que ja mostrava signes de gravetat no pot sinó agreujar-se amb l'impacte social i econòmic d'una crisi econòmica de la intensitat de la desencadenada per la pandèmia de la covid-19. I el problema no radica només en una integració laboral impossibilitada per l'expulsió massiva del mercat laboral i l'empitjorament de les condicions de treball, sinó també en els efectes en les condicions de vida —com es veurà en la segon part del present informe— i en altres aspectes que dificulten la transició a l'adulthood. A Catalunya, l'emancipació residencial s'ha reduït de manera significativa durant els tres primers trimestres de l'any en gairebé tres punts percentuals, essent ara només un de cada cinc joves els que viuen

emancipats (Observatori Català de la Joventut, 2020a, 2020b, 2020c). Inestabilitat laboral, econòmica i residencial que impacta en les decisions sobre les transicions familiars i la definició de projectes reproductius (Esteve, Devolder i Domingo, 2017). Les implicacions sobre el retard o abstenció de qualsevol projecte reproductiu és encara més important quan la inestabilitat laboral afecta les dones (Bueno i García Román, 2020; Miret, 2019). No és estrany, per tant, que davant aquesta situació els i les joves residents a Barcelona projectin el seu futur amb desesperança, essent una majoria els que consideren que la crisi de la covid-19 tindrà un impacte negatiu a les seves vides (Ajuntament de Barcelona, 2020a).

El present informe té per objectiu estudiar l'impacte de la crisi generada per la covid-19 en les oportunitats laborals i les condicions socioeconòmiques de la població jove de la ciutat de Barcelona. Per fer-ho, l'informe s'organitza en dues parts. Una primera destinada a l'anàlisi de la relació amb l'activitat i les condicions laborals de la població jove abans i durant la pandèmia amb les dades disponibles de l'Enquesta de Població Activa (EPA, en endavant) dels tres primers trimestres de l'any 2020 i l'Enquesta de joventut 2020 de l'Ajuntament de Barcelona —amb treball de camp realitzat pràcticament en la seva totalitat en els mesos de juny i juliol de 2020. A la segona part de l'informe es presenta una anàlisi sobre les condicions de vida dels i les joves. En concret, s'analitza l'impacte de la crisi generada per la pandèmia en els ingressos i el risc de pobresa. Per fer-ho possible, i davant la manca d'informació actualitzada sobre la renda de la població per a l'any 2020, s'ha treballat amb les estimacions de desigualtat social i pobresa desenvolupades des de l'Àrea de Cohesió Social i Urbana de l'IERMB (Cruz, Navarro-Varas i Porcel, 2020). Aquest exercici permet obtenir informació a partir d'altres fonts de dades (Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, EPA i registres administratius del Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones sobre prestacions concedides). Gràcies a les estimacions s'ha pogut fer una aproximació a la situació econòmica de la població jove en un moment de crisi econòmica sobtada i intensa com el viscut durant gran part del 2020.

2. Població jove i el mercat laboral en temps de pandèmia

La situació laboral de la població jove està marcada per la creixent dificultat per accedir al mercat laboral i la precarietat. Tal com es recollia a l'informe *Condicions i trajectòries laborals de la població jove de Barcelona* (Antón-Alonso i Porcel, 2019b), la crisi econòmica va impactar de manera severa sobre el jovent barceloní, més que sobre la resta de la població potencialment activa tant pel que fa amb la relació amb el mercat laboral com pel que té a veure amb un empitjorament de les condicions laborals.

En aquesta secció es recupera la informació recollida a l'informe esmentat, incorporant les dades relatives a l'any anterior a la pandèmia per conèixer el context en el que la crisi desencadenada per la covid-19 ha irromput. Juntament amb l'anàlisi dels antecedents, es realitza una anàlisi de les dades disponibles corresponents als tres primers trimestres de l'any 2020 per conèixer quin ha estat l'impacte de la crisi social i econòmica viscuda durant aquest any. Es para especial atenció a les desigualtats existents per qüestió de sexe, variable clau que explica una part de l'heterogeneïtat en els processos d'integració laboral de la població jove i que impacten en posteriors etapes del cicle vital.

2.1 La situació abans de la pandèmia

Ocupació i atur juvenil

Quina era la relació de la població jove de la ciutat de Barcelona amb l'activitat laboral formal abans de la irrupció de la pandèmia i la crisi econòmica que va desencadenar? La crisi econòmica de 2008 va tenir un impacte profund en l'activitat, l'ocupació i els nivells d'atur entre la població jove, més que entre la resta de la població de la ciutat, i la reactivació econòmica post-crisi va ser insuficient per recuperar els nivells d'activitat i d'ocupació previs a la Gran Recessió (gràfic 1).

El 2019, el 60% de la població jove era activa en el mercat laboral formal, 25 punts menys que la resta de la població barcelonina potencialment activa. L'activitat del jovent s'ha mantingut estable en aquest nivell des de l'inici de la reactivació econòmica, l'any 2014, però en una proporció inferior (10 punts percentuals) que abans de la Gran Recessió. El manteniment sostingut en el temps d'aquestes taxes d'activitat baixes està relacionat en part amb el menor cost d'oportunitat que té la incorporació al mercat de treball per la població jove en relació a continuar amb els estudis (Merino, García i Valls, 2018).

L'ocupació ha tingut un comportament similar a l'activitat durant la Gran Recessió i el període de reactivació econòmica. L'any 2019, la meitat de la població jove estava ocupada. El percentatge d'ocupats es manté estable des de 2016 un cop iniciada la reactivació econòmica i està 14 punts per sota del nivell d'ocupació que es registrava l'any 2007. Les diferències entre la població jove i la resta de la població potencialment activa es van eixamplar durant la crisi econòmica del 2008 i el període post-crisi. Al 2007, la diferència entre els nivells d'ocupació de la població jove i la resta de la

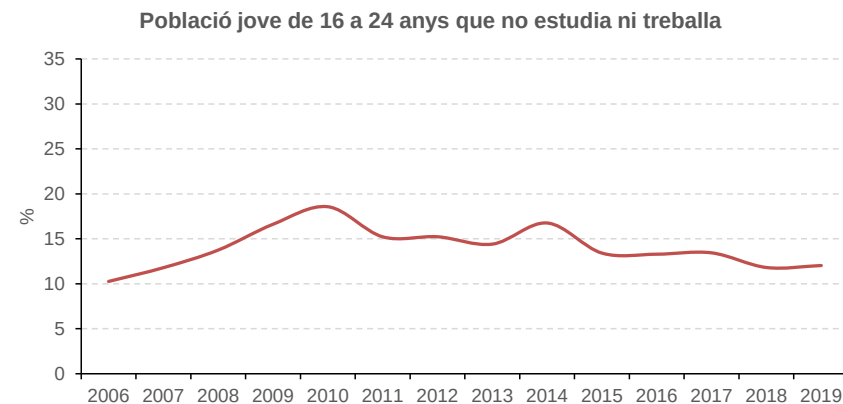
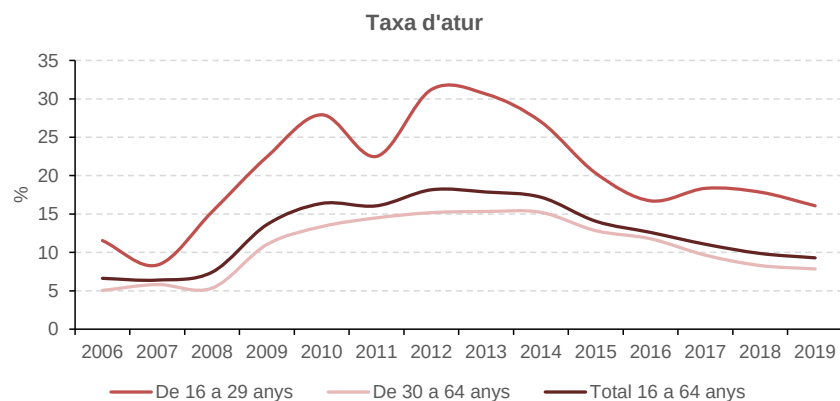
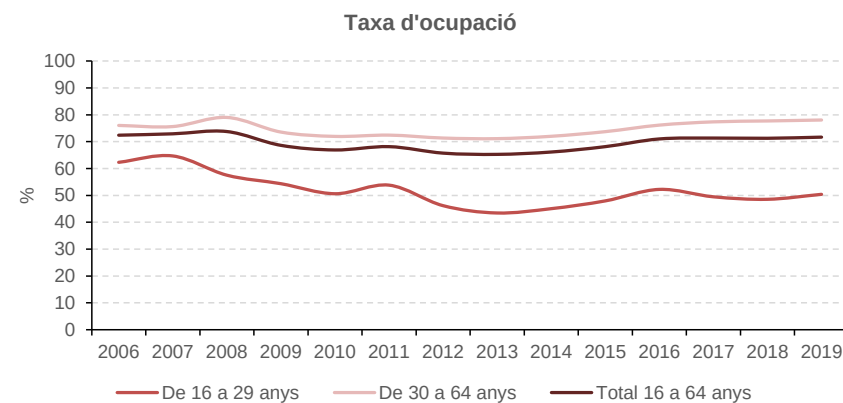
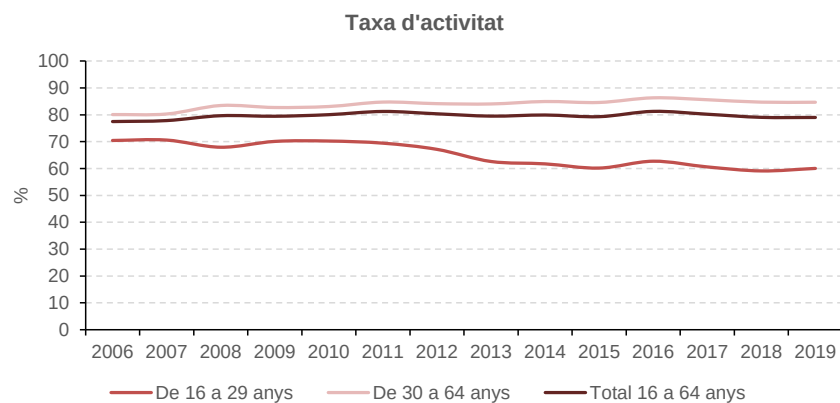
població potencialment activa era d'11 punts i el 2019 es manté en màxims de 28 punts, conseqüència d'una recuperació de l'ocupació desigual en la que la població de 30 a 64 anys va arribar a superar els nivells d'ocupació de 2007.

Abans de la pandèmia, l'atur afectava també molt més a la població jove barcelonina que a la resta de població potencialment activa, de la mateixa manera que durant el període de reactivació econòmica tampoc es van recuperar els nivells existents previs a la Gran Recessió. El 2019 el 16% de la població jove activa es trobava aturada, el doble que el 2007. Durant la darrera dècada, la diferència respecte a la resta de població potencialment activa ha anat creixent, de tal manera que al 2007 la taxa d'aturats dels joves era 1,4 vegades superior a la de la població de 30 a 64 anys, pujant a 2,2 el 2019.

El sotrac generat per la Gran Recessió en el mercat laboral barceloní, encara més intens per a la població jove, provocà un canvi profund en les expectatives laborals d'aquest grup. Una part significativa de l'ingent nombre de joves que van abandonar els estudis per treballar i obtenir ingressos a partir de feines que requerien d'escassa qualificació vinculades als sectors de la construcció i els serveis (Valls et al., 2006) va ser expulsada del mercat laboral formal. Entre 2006 i 2010 la població jove sense ocupació, cursant estudis o fora dels plans formatius augmentà més de 8 punts (gràfic 1). Abans de la pandèmia i després d'una caiguda sostinguda des dels inicis de la recessió de 2008, la població jove en aquesta situació se situa en els nivells previs a la Gran Recessió (12%).

Tenint en compte aquests antecedents a la ciutat de Barcelona i l'impacte que han mostrat d'altres anàlisis per altres escales territorials superiors —Catalunya i Espanya—, es pot avançar que les conseqüències de la pandèmia i la crisi econòmica desencadenada han vingut a empitjorar encara més la relació del jovent barceloní amb el mercat laboral formal. La següent secció té per objectiu analitzar l'abast d'aquest impacte.

Gràfic 1. Taxa d'activitat, ocupació i atur segons grups d'edat i població jove que no estudia ni treballa (16 a 24 anys). Població de 16 a 64 anys. Barcelona, 2006-2019

Font: INE, Enquesta de població activa, 2006-2019.

Després de la crisi, les relacions de les joves i els joves amb el mercat laboral tornen a les pautes de desigualtat prèvies

La Gran Recessió de 2008 va provocar un canvi en la relació de dones i homes amb l'activitat i l'ocupació. Fins aleshores, la taxa d'activitat i d'ocupació eren més altes entre els joves, havent una diferència de 6 punts respecte les joves (gràfic 2). L'aturada de l'activitat econòmica va expulsar molta població masculina del mercat laboral, més que femenina: entre 2007 i 2013, la taxa d'ocupació dels joves va caure 23 punts, mentre que la de les joves ho va fer en 19 punts. Això no obstant, durant la recuperació econòmica els joves van augmentar més ràpidament la inserció laboral que les joves. Abans de l'esclat de la crisi desencadenada per la pandèmia, les joves tornaven a tenir taxes d'ocupació més baixes que els joves, igual que a l'inici de la anterior crisi.

La pèrdua de llocs de treball pels joves va estar acompanyada de la davallada de la participació activa en el mercat laboral formal, més significativa en el cas dels joves: reducció de 14 punts entre 2007 i 2015, any que marca el mínim de la sèrie (gràfic 2). Entre 2011 i 2016 la taxa d'activitat dels joves roman inferior a la de les joves. A partir d'aquest any, la situació s'inverteix i es recupera el patró d'una menor activitat entre les dones que entre els homes amb un augment de 5 punts entre els últims i la continuïtat del descens per a les primeres (5 punts menys).

Gràfic 2. Taxes d'activitat i ocupació segons sexe. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2006-2019

Font: INE, Enquesta de població activa, 2006-2019.

Per tant, abans de la irrupció de la pandèmia i la crisi econòmica associada, el patró de la desigualtat entre dones i homes joves era similar a l'existent abans de la Gran Recessió: menys dones inactives i ocupades que els seus companys de generació.

Les condicions de treball de la població jove

De igual manera que la relació amb el mercat laboral de la població jove a Barcelona indicava que la recuperació de l'activitat econòmica havia estat suficient per recuperar els nivells d'activitat i ocupació previs a la Gran Recessió i mantenia a una part significativa del jovent a l'atur, els alts nivells de precarietat laboral no mostraven indicis de reversió.

L'ocupació temporal no ha experimentat canvis importants durant els anys previs a la irrupció de la pandèmia (gràfic 3). A excepció dels moments inicials de la recessió de 2008, en els quals van ser expulsats massivament els joves que tenien contractacions temporals, amb la consegüent baixada de la taxa d'ocupació temporal, la temporalitat s'ha mantingut estable com a tret distintiu de l'ocupació de més de dues cinques parts del jovent barceloní. L'any 2019, abans de la pandèmia, gairebé la meitat de la població jove assalariada tenia un contracte temporal, el segon pitjor registre de tota la sèrie històrica, i molt lluny de les xifres per a la resta de la població assalariada de 30 a 64 anys (15,5%).

El cas de la població jove ocupada a temps parcial mostrava una tendència diferent, però igualment negativa. La recessió de 2008 provocà un increment continuat fins a 2013, moment àlgid de la crisi i any en què la tendència a l'alça assoleix el seu màxim (31,3%) (gràfic 3). D'ençà, la tendència es reverteix i comença una lenta i sostinguda davallada de la taxa d'ocupació assalariada a temps parcial que no recupera els nivells previs a la Gran Recessió. A més, cal esmentar el repunt registrat el 2019. Aquest any, el 28% de la població jove assalariada treballava a temps parcial, 16 punts més que la població assalariada de 30 a 64 anys.

Gràfic 3. Taxes d'ocupació assalariada temporal i a temps parcial segons grups d'edat. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2006-2019

Font: INE, Enquesta de població activa, 2006-2019.

Temporalitat sense patrons clars de desigualtat entre sexes; l'ocupació a temps parcial, clarament femenina

Temporalitat i parcialitat no tenen pautes compartides quan s'analitza des de la perspectiva de gènere. En el cas de l'ocupació temporal, hi ha fluctuacions al llarg de la sèrie històrica que no permeten concloure que la temporalitat tingui una major incidència entre les dones joves, tret de dos moments temporals: les primeries de la Gran Recessió (2007-2010) —marcades per l'expulsió massiva de població jove masculina amb feines temporals en el sector de la construcció, sobretot, i serveis— i fases avançades de la reactivació econòmica (2017-2018) (gràfic 4). Abans no havia arribat la pandèmia, la situació era patida per dones i homes joves en la mateixa proporció.

En canvi, la situació respecte a la contractació parcial té un clar component femení. A excepció d'algun moment puntual (2011 i 2013), la taxa d'ocupació a temps parcial de les dones s'ha situat durant els darrers anys per sobre de dels joves (gràfic 4).

Gràfic 4. Taxes d'ocupació assalariada temporal i a temps parcial segons sexe. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2006-2019

Font: INE, Enquesta de població activa, 2006-2019.

2.2 Els efectes de la pandèmia en el mercat de treball juvenil

La pandèmia ha agreujat la relació de la població jove amb el mercat laboral. Les dades del primer trimestre de 2020 encara no recollien l'impacte de l'aturada econòmica a partir del decret de l'estat d'alarma del 14 de març¹ (taula 1). El segon trimestre, en canvi, ja mostra la duresa de la paralització de l'activitat econòmica. Pel que fa a l'activitat, la variació intertrimestral indica una caiguda de 5 punts per la població jove, la mateixa que entre la resta de la població potencialment activa. Durant el segon trimestre de l'any, actiu encara l'estat d'alarma, molta població va tenir dificultats per buscar feina degut al confinament domiciliari i al tancament d'empreses,

¹ Real Decreto 463/2020, de 14 de marzo, por el que se declara el estado de alarma para la gestión de la situación de crisis sanitaria ocasionada por el COVID-19.

el que va fer decreïxer la població activa. Ha estat durant el tercer trimestre quan les xifres d'activitat s'han recuperat motivades per la cerca de feina durant el temps estival —època de l'any en què la taxa d'activitat creix degut a la cerca d'ocupació estacional, sobretot per part de la població jove. Això no obstant, la recuperació de l'activitat juvenil no ha arribat als nivells del primer trimestre ni de 2019, situació que sí s'ha produït entre la resta de la població potencialment activa, amb un nivell d'activitat similar al del primer trimestre de l'any i superior a la mitjana de 2019.

Encara més intensa ha estat la pèrdua d'ocupació. En el cas de la ciutat de Barcelona, han confluït dues circumstàncies que han fet que l'escenari laboral juvenil es reduís a la seva mínima expressió. Algunes de les principals activitats econòmiques del teixit productiu s'han vist afectades especialment per l'aturada de l'activitat econòmica i les diferents mesures preses per contenir la propagació de la covid-19. S'ha d'afegir la importància que tenen moltes d'aquestes activitats per a l'ocupació de la població jove degut a la estacionalitat, temporalitat i parcialitat que tenen associades. Tres dels principals sectors que ocupen població jove, les activitats professionals i tècniques, el comerç i l'hostaleria han perdut l'1,5%, 1,8%, el 4,5% dels assalariats fins al setembre de 2020, respectivament. Encara amb pitjors resultats, també destaca el sector de les activitats artístiques i recreatives, amb una caiguda del 10% dels assalariats; un sector que també compta amb una presència significativa de població jove (Ajuntament de Barcelona, 2020b).

Les dades de l'EPA mostren que, durant el primer trimestre de l'any, l'ocupació juvenil presentava dades que continuaven marcant la senda de la recuperació, però el segon trimestre recollí un descens intertrimestral de 8,5 punts, més important que entre la resta de la població activa (6 punts). En el tercer trimestre s'ha recuperat part de l'ocupació perduda per la població jove, però encara roman 6 punts per sota dels nivells del primer trimestre i se situa en nivells dels pitjors anys de la Gran Recessió.

L'impacte econòmic diferencial de la pandèmia a Barcelona s'aprecia si es comparen les dades amb el conjunt de Catalunya. Segons les dades de l'Observatori de la Joventut de Catalunya (2020a, 2020b, 2020c), la caiguda intertrimestral de l'ocupació de la població jove entre el primer i el segon trimestre fou de 6 punts inferior a l'experimentada pel jovent barceloní, i la recuperació del tercer trimestre ha estat lleugerament millor per al conjunt dels joves de Catalunya que per als de Barcelona, amb una pujada intertrimestral de 3,3 i 2,6 punts percentuals, respectivament.

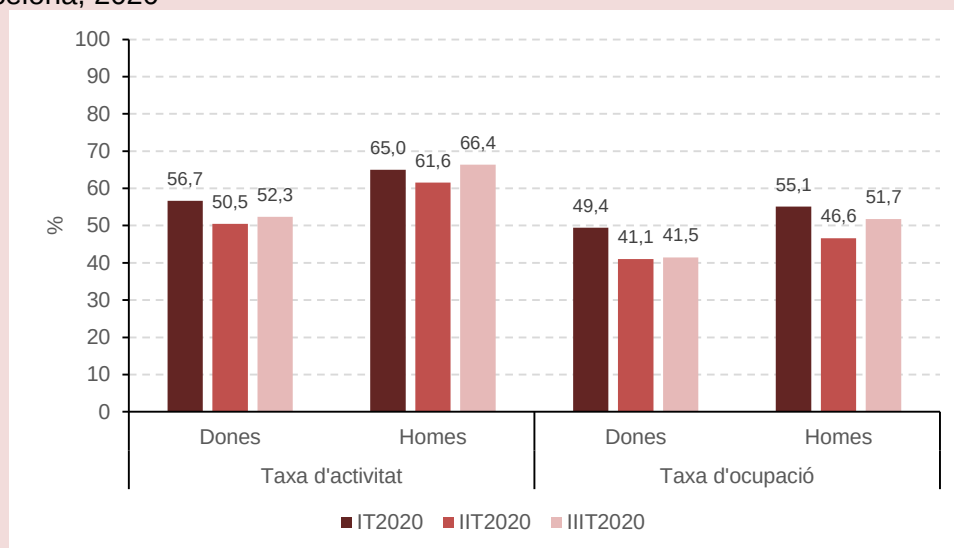
Les implicacions socioeconòmiques derivades de la baixa ocupació poden ser encara més importants si es té en compte que alguns dels ocupats poden estar en una situació d'aturada efectiva per estar afectats per Expedients de Regulació d'Ocupació Temporal (ERTO), segons els criteris seguits per Institut Nacional d'Estadística. La inexistència de dades desagregades oficials per edat no permeten dimensionar la problemàtica, però segons l'Enquesta a la Joventut de Barcelona 2020 (EJOB, en endavant), entorn el 12% de la població jove de 16 a 34 anys es trobava en situació d'ERTO entre abril i maig, essent el 8,6% al juny.

La pandèmia intensifica les desigualtats entre els i les joves en l'accés al mercat laboral

Els efectes de la crisi econòmica sorgida arran de la pandèmia han estat heterogenis entre la població jove de Barcelona. Durant l'evolució de la crisi, les dones s'han mostrat més vulnerables a la pèrdua i recuperació posterior de l'ocupació (gràfic 5). Si bé al segon trimestre el descens de l'ocupació no va ser selectiu entre els i les joves, registrant-se una baixada de 8,5 punts tant per dones com per homes, la recuperació del tercer trimestre ha estat acaparada pels joves. Per aquests hi ha un augment de 5 punts en la taxa d'ocupació, mentre que entre les joves no hi ha hagut canvis significatius. Això ha provocat l'eixamplament de la desigualtat entre els i les joves en l'accés al mercat de treball formal. El tercer trimestre de 2020 hi havia una diferència de 10 punts, quan la pandèmia la començaven amb una diferència de 5 punts.

Les dificultats per romandre i accedir al mercat laboral de les dones joves durant la pandèmia es reflecteixen a la taxa d'activitat. Ja durant el segon trimestre hi ha una davallada més significativa de l'activitat entre les joves (6,2 punts percentuals per 3,4 dels joves). I durant la fase d'eliminació de l'estat d'alarma i de reactivació econòmica del tercer trimestre la recuperació de l'activitat ha estat reduïda per a les dones —encara molt per sota de l'activitat registrada en el primer trimestre— en comparança amb els joves, que se situen ja en nivells superiors als registrats abans de l'esclat de la pandèmia.

Gràfic 5. Taxes d'activitat i ocupació segons sexe. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2020

Font: INE, Enquesta de població activa, 2006-2019.

Paral·lelament a aquesta baixada de l'ocupació s'ha produït un augment de l'atur. Les dades de l'EPA no compten amb prou mostra com per valorar la incidència trimestral,

però a partir de l'EJOB es pot fer una aproximació a la problemàtica². Segons aquesta font, durant el 2020 la taxa d'atur per a la població de 16 a 34 anys va pujar del 9,5% al febrer al 13,3% al juny.

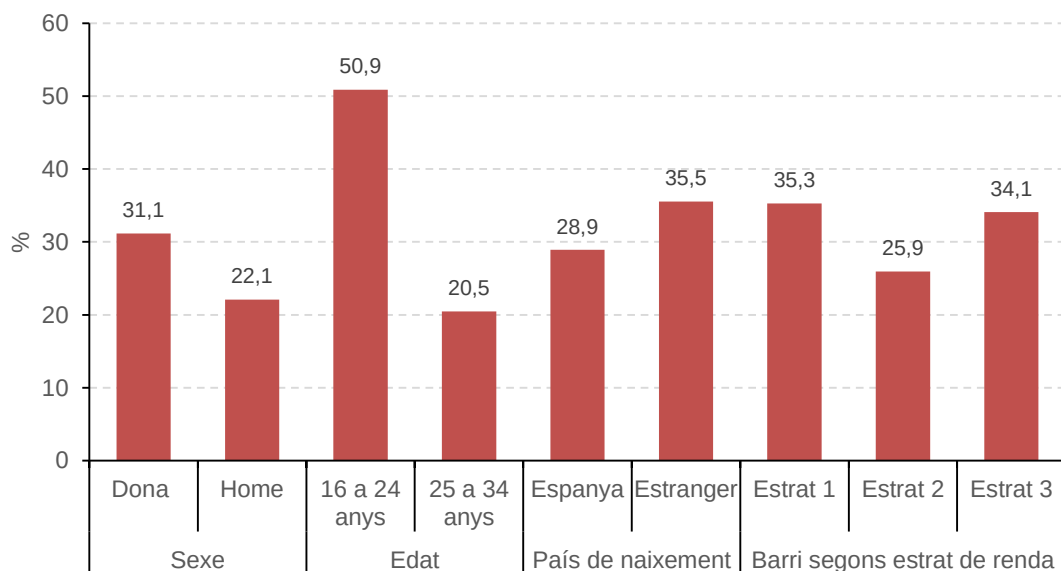
A l'espera de les dades completes de 2020, i tenint en compte les diverses accions d'aturada parcial de l'activitat econòmica que s'han portat a terme en el quart trimestre i que han afectat sobretot a aquelles relacionades amb alts nivells de contagis, moltes d'elles rellevants en termes d'ocupació juvenil, juntament amb els ERTOS, tot fa indicar que la reducció de l'ocupació es mantindrà estable o baixarà durant el darrer trimestre de l'any. Això comportarà que, de mitjana, al 2020 només estaran ocupats aproximadament un de cada dos joves.

Taula 1. Taxa d'activitat i d'ocupació segons grups d'edat i trimestres (2020). Població de 16 a 64 anys. Barcelona, 2019-2020

	2019	IT2020	IIT2020	IIIT2020
<i>Taxa d'activitat</i>				
De 16 a 29 anys	60,0	60,7	55,6	58,8
De 30 a 64 anys	84,7	86,5	81,1	86,1
Total 16 a 64 anys	79,0	80,3	75,3	80,1
<i>Taxa d'ocupació</i>				
De 16 a 29 anys	50,4	52,2	43,7	46,2
De 30 a 64 anys	78,0	79,4	73,6	76,2
Total 16 a 64 anys	71,7	72,9	66,7	69,7

Font: INE, Enquesta de població activa, 2006-2019.

Gràfic 6. Població assalariada amb contractes temporals segons característiques sociodemogràfiques i territorials. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2020

Font: Ajuntament de Barcelona, Enquesta a la Joventut de Barcelona, 2020.

² Cal tenir en compte que la taxa d'atur que es pot calcular a partir de l'EJOB no respon als mateixos criteris que segueix l'INE per al càlcul de la taxa d'atur estandarditzada.

A falta de dades de l'EPA per als tres primers trimestres de 2020 degut a la manca de mostra, l'EJOB permet també analitzar la situació del jovent en relació a la contractació temporal. Els resultats apunten que la temporalitat no afecta de manera homogènia al conjunt del jovent, sinó que varia significativament segons el sexe, l'edat o el país de naixement de la població jove (gràfic 6). Les dones joves tenen un major risc de treballar sense contracte fix que els joves, en concret, els separen 9 punts. Més important és el fet de trobar-se en les fases inicials de la joventut, doncs la meitat dels joves de 16 a 24 anys tenen aquest tipus de contracte, essent una cinquena part entre els joves adults. El fet d'haver nascut a l'estranger també suposa tenir més probabilitats de tenir un contracte temporal en relació als nascuts a Espanya.

Un altre aspecte també relacionat amb la contractació temporal és el barri de residència. Les dades indiquen una relació no lineal. Els i les joves residents a barris amb una renda mitjana de les llars baixa (estrat 1) i alta (estrat 3)³, tenen una major probabilitat de tenir una feina temporal. En canvi, la incidència de la temporalitat és menor entre la població jove resident a barris de rendes intermèdies (estrat 2).

³ A l'estrat de renda baixa la mitjana de renda de la llar se situa entre 21.609 € i 32.806 €. En el cas de l'estrat de renda intermèdia, la renda mitjana està entre 33.078 € i 39.823 €. Per últim, l'estrat de renda alta compren rendes entre 39.875 € i 109.146 €.

3. L'impacte de la pandèmia en la situació socioeconòmica de la població jove

Tal com s'ha vist en la primera part de l'informe, la població jove ha estat un dels col·lectius que s'han vist més afectats en termes laborals per l'aturada de l'activitat econòmica, la qual cosa s'ha traduït lògicament en una reducció dels seus ingressos. És important, però, l'efecte acumulador que ha tingut la reducció de l'activitat econòmica a les llars en les que resideix la població jove. Aquest apartat té per objectiu analitzar l'impacte que aquesta reducció ha tingut entre la població jove tenint en compte quina era la situació abans de la irrupció de la pandèmia. La manca de dades sobre ingressos de la població a data de 2020 ha fet necessari l'estimació d'ingressos a partir de diferents fonts de dades oficials, amb la qual és possible oferir una visió aproximada de com han evolucionat les rendes, la desigualtat d'ingressos i el risc de pobresa de la població jove en el context de crisi econòmica ocasionada per la covid-19.

3.1 Ingressos i desigualtat

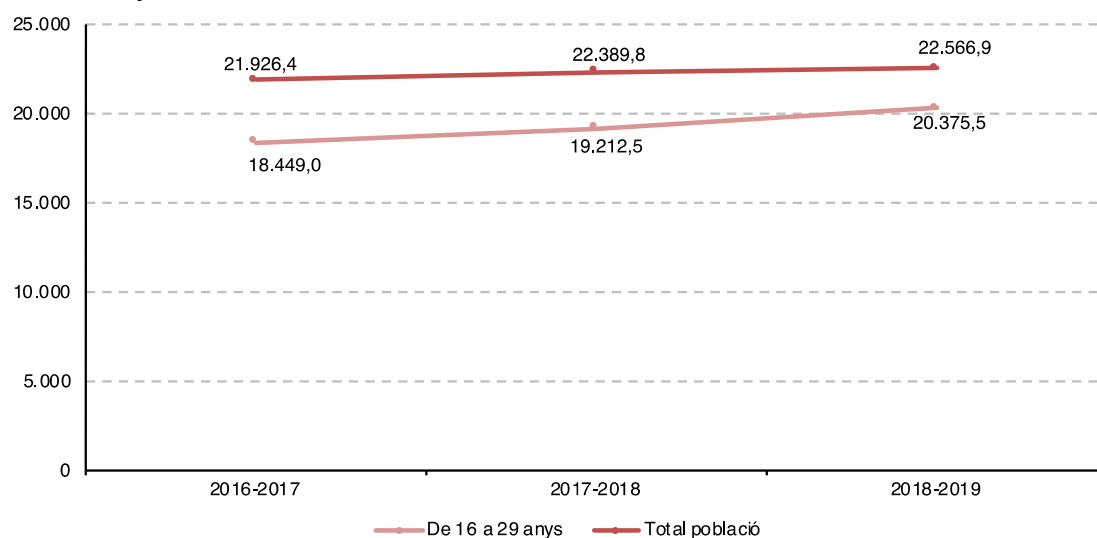
Durant el període de reactivació econòmica previ a la pandèmia, la població jove de Barcelona registrava una mitjana d'ingressos inferior a la del conjunt de la població (gràfic 7). L'any 2018-2019, la població jove disposava d'una mitjana d'ingressos equivalents de 20.375,5 € anuals, mentre que la del conjunt de la població se situava en els 22.566,9 € anuals. No obstant, durant aquest període, l'evolució dels ingressos seguia una tendència ascendent que portava a una reducció de les diferències de rendes entre la població jove i el conjunt de la població.

En canvi, aquesta millora dels ingressos anava aparellada amb una creixent desigualtat dins del propi col·lectiu de la població jove. Si bé, l'any 2016-2017 el coeficient de Gini per la població de 16 a 29 anys era similar al del conjunt de la població (0,335 i 0,334, respectivament), durant els anys successius va anar lleugerament en augment, situant-se per sobre dels valors del conjunt de la població (gràfic 8).

Per tant, la població jove de Barcelona ha afrontat l'arribada de la pandèmia venint d'una situació de millora general del nivell d'ingressos disponibles, però amb nivells de desigualtats internes importants que s'han eixamplat durant els darrers anys.

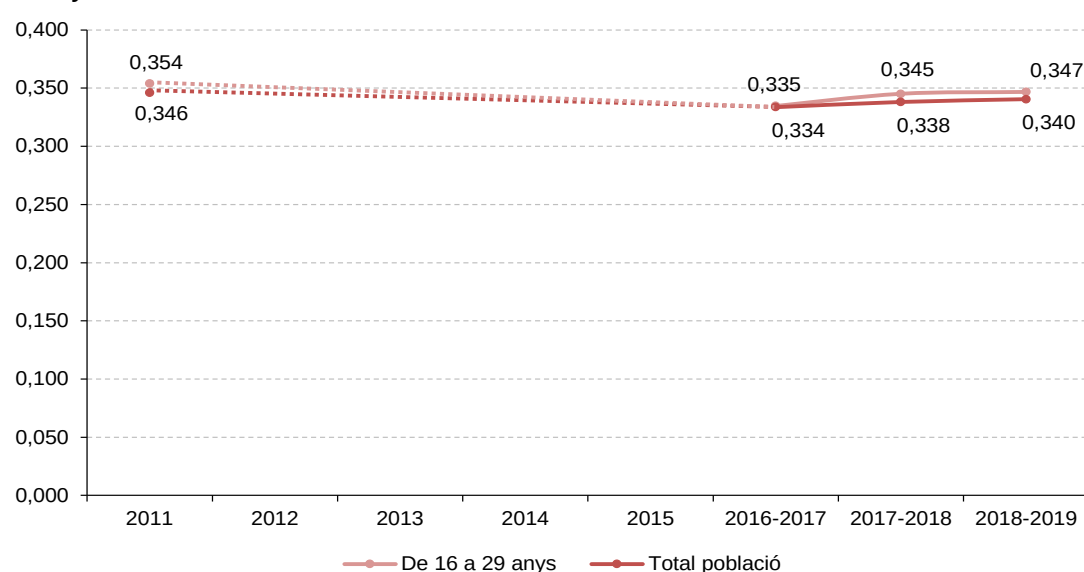
⁴ Per aprofundir en la metodologia emprada en el càlcul de les estimacions de renda es pot consultar l'informe *Una aproximació als efectes socioeconòmics de la covid-19 a la metròpoli de Barcelona* (Cruz et al, 2020).

Gràfic 7. Mitjana dels ingressos equivalents de la població. Euros anuals. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2011–2018-2019

Font: IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2011 — 2018-2019

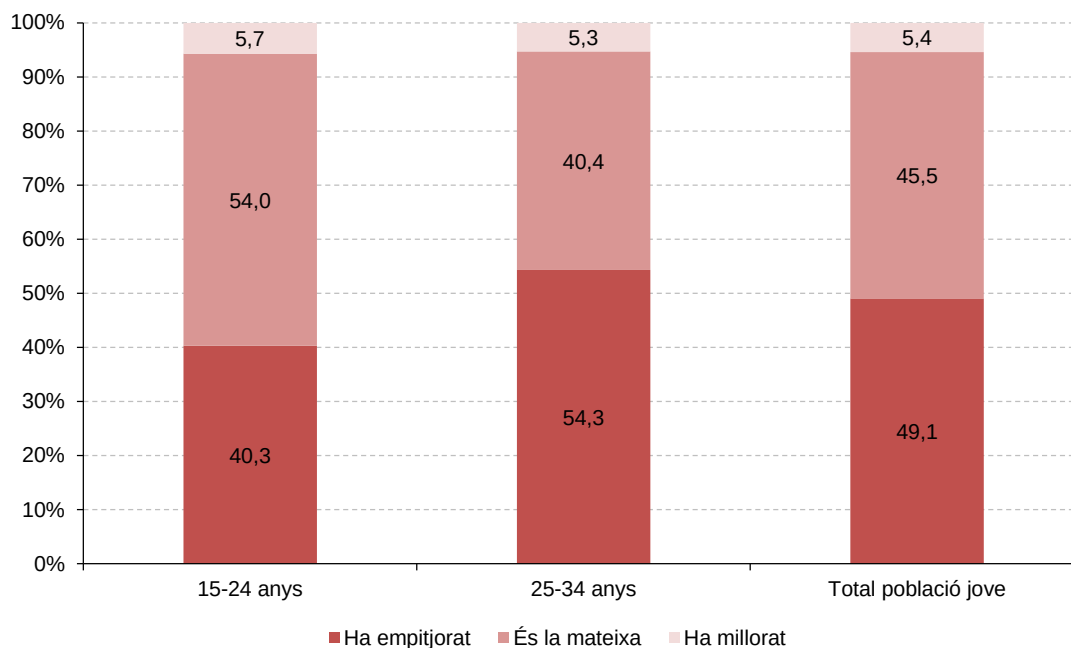
Gràfic 8. Coeficient de Gini dels ingressos equivalents de la població. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2011–2018-2019

Font: IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2011 — 2018-2019

La crisi econòmica desencadenada per la covid-19 ha impactat de manera severa en les llars de la població jove. Segons les dades de l'EJOB, 2020, gairebé la meitat del jovent indica que la situació econòmica de la seva llar ha empitjorat en la primera meitat de l'any 2020 (gràfic 9). Aquest impacte ha estat més intens pel grup de 25 a 34 anys, un segment d'edat en què els processos d'emancipació residencial estan més avançats i on els efectes en el mercat de treball afecten majoritàriament de forma directa en l'economia de la població jove. En canvi, entre la població jove de menor edat (dels 16 a 24 anys), les situacions d'emancipació residencial es troben encara menys esteses i la seva situació econòmica depèn en major mesura dels ingressos dels progenitors.

Gràfic 9. Situació econòmica de la llar amb la covid-19 segons grups d'edat. Població de 15 a 34 anys. Barcelona, 2020

Font: Ajuntament de Barcelona, Enquesta a la Joventut de Barcelona, 2020.

A partir de les estimacions realitzades, la pèrdua d'ingressos de la població jove supera significativament la patida pel conjunt de la població, trencant la recuperació de les rendes experimentada durant els darrers anys (taula 2). Els ingressos de la població jove han passat dels 20.375,5 € anuals de 2018-2019 a estar entre els 18.334,2 € i els 17.581,7 € segons els dos escenaris contemplats⁵, una davallada d'entre el 10% i el 13,7%. La reducció d'ingressos del conjunt de la població ha estat entre el 7,7% i el 8,5%. Un major impacte entre la població jove que torna a distanciar-la del conjunt de la població barcelonina. Si durant els darrers anys la millora econòmica havia apropat els ingressos de la població jove al conjunt de la població, la crisi esdevinguda com a conseqüència de la covid-19 ha truncat aquesta evolució. En 2016-2017 la diferència d'ingressos ascendia als 3.477 €, el 2018-2019 havia baixat als 2.191 €, però la crisi econòmica l'ha situada entre els 2.500 € i els 3.057 €.

Taula 2. Mitjana dels ingressos equivalents de la població. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2018-2019—2020

	2018-2019	Escenari I	Escenari II	Variació percentual 2018-2019–2020 (Escenari I)	Variació percentual 2018-2019–2020 (Escenari II)
De 16 a 29 anys	20.375,5	18.334,2	17.581,7	-10,0	-13,7
Total població	22.566,9	20.834,4	20.639,2	-7,7	-8,5

Font: IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2018-2019 — 2020; IERMB, Estimacions de renda escenari covid-19, 2020.

⁵ Per saber les hipòtesis que sustenten els dos escenaris, veure annex.

La reducció d'ingressos també ha generat una major desigualtat entre el propi col·lectiu jove, un fenomen que reflecteix l'heterogeneïtat del impacte de l'actual crisi econòmica. Segons les estimacions, el coeficient de Gini se situa l'any 2020 per la població de 16 a 29 anys entre el 0,352 i el 0,359 (taula 3), assolint nivells similars als viscuts durant la Gran Recessió (veure gràfic 8). Cal parar atenció, però, en l'impacte diferencial que hauria tingut la crisi en funció dels escenaris contemplats, doncs els resultats semblen paradoxals. Segons les dades estimades, una incidència més elevada de la desocupació i una menor protecció social impliquen menor desigualtat tal com apunta l'escenari II en comparació amb l'I. El motiu d'aquest resultat paradoxal pot explicar-se per un impacte més generalitzat de la crisi econòmica que podria haver afectat diversos perfils de la població jove i que pot arribar a comportar increments menys significatius de la desigualtat si l'expulsió del mercat laboral, l'aturada temporal o la reducció d'hores treballades, tenen un abast menys generalitzat.

Taula 3. Coeficient de Gini. Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2018-2019—2020

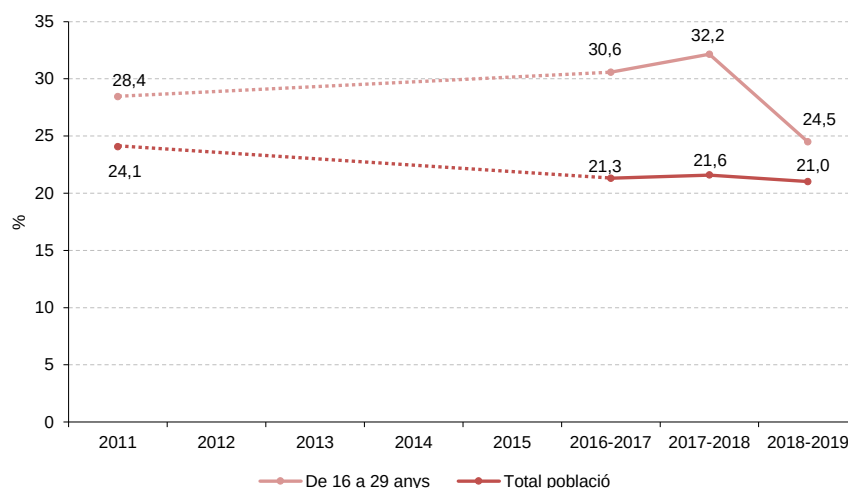
	2018-2019	Escenari I	Escenari II	Variació percentual 2018-2019–2020 (Escenari I)	Variació percentual 2018-2019–2020 (Escenari II)
De 16 a 29 anys	0,347	0,359	0,352	3,5	1,5
Total població	0,340	0,347	0,350	1,9	2,9

Font: IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2018-2019; IERMB, Estimacions de renda escenari covid-19, 2020.

3.2 El risc de pobresa monetària

La recuperació dels ingressos durant el període anterior a la pandèmia només va implicar una reducció de la pobresa just el darrer any. Les dades indiquen que des de 2011 la taxa de pobresa presentava una evolució oposada a la del conjunt de la població de la ciutat (gràfic 10). A diferència de la tendència general de reducció del risc de pobresa des de 2011 i posterior estabilització en els darrers anys, en el cas de la població jove la tendència era a l'augment des de la Gran Recessió de 2008, únicament alleugerida per la reducció l'any anterior a la pandèmia.

Gràfic 10. Taxa de risc de pobresa moderada (60% de la mediana). Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2011—2018-2019

Font: IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2011 — 2018-2019.

No obstant, la pandèmia ha mantingut alt el risc de pobresa entre la població jove. L'impacte ha estat de tanta intensitat sobre el jovent que en un any s'han superat els nivells assolits en plena Gran Recessió de 2008. L'any 2011, 73.700 joves de la ciutat de Barcelona estaven en risc de pobresa, xifra clarament superada el 2020, havent ara entre 80.300 i 82.600. Si es pren com a referència com era la situació socioeconòmica abans de la pandèmia, s'estima que la taxa de risc de pobresa ha augmentat l'últim any per la població jove entre 8 i 9 punts percentuals (taula 4). La crisi econòmica desencadenada per la pandèmia ha fet que un de cada tres joves es trobi en risc de pobresa. Si aquestes xifres es comparen amb la població general, entre la qual la pobresa afecta a un de cada quatre, queda palès que l'impacte de l'actual crisi econòmica ha estat molt superior entre la població jove.

Taula 4. Taxa de risc de pobresa moderada (60%) ancorada (2018-2019). Població de 16 a 29 anys. Barcelona, 2018-2019—2020

	2018-2019	Escenari I	Escenari II	Variació percentual 2018-2019–2020 (Escenari I)	Variació percentual 2018-2019–2020 (Escenari II)
De 16 a 29 anys	24,5	32,1	33,0	31,1	34,8
Total població	21,0	25,5	26,0	21,5	23,9

Font: IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2018-2019; IERMB, Estimacions de renda escenari covid-19, 2020.

Aquests resultats posen de manifest que la convivència del jovent amb nivells elevats de pobresa s'està cronificant, alhora que el col·lectiu mostra una enorme vulnerabilitat als canvis de cicle econòmic. Ara, el major impacte de la crisi econòmica de la pandèmia de la covid-19 en aquest col·lectiu és precisament una mostra d'això, que s'explica en gran part pels vincles precaris que mantenen amb el mercat de treball i la manca de protecció social que reben per part del règim de benestar vigent.

4. Conclusions

Amb el present informe es vol oferir una aproximació a les conseqüències laborals i econòmiques que la crisi econòmica generada per la irrupció de la covid-19 ha tingut entre la població jove de la ciutat de Barcelona. En la primera part de l'informe s'ha estudiat l'impacte de la pandèmia en la situació laboral del jovent. Els antecedents mostren que la Gran Recessió havia empitjorat de manera molt significativa les oportunitats i condicions laborals del col·lectiu i la reactivació econòmica havia estat insuficient per recuperar els nivells d'activitat i d'ocupació, així com per reduir l'atur, la temporalitat i l'ocupació a temps parcial previs a 2008. Per tant, abans de la pandèmia, els i les joves partien d'una situació greu i en clar desavantatge respecte a la resta de la població potencialment activa. A més, la crisi econòmica generada per la pandèmia de la covid-19 ha tingut un major impacte laboral entre el jovent, aprofundint les dificultats de la població jove per integrar-se en el mercat laboral de manera plena tornant i ha ampliat les diferències respecte a la resta de població potencialment activa.

Però, l'actual crisi econòmica no només ha tingut un impacte més intens en el conjunt dels i de les joves, sinó que també els ha afectat de manera heterogènia en termes de gènere. L'evolució de l'ocupació durant l'últim període descriu una forma d'"V" pels homes joves i una forma d'"L" per les dones joves. Aquests patrons mostren que les desigualtats laborals entre dones i homes joves s'han eixamplat amb la pandèmia i les conseqüències van més enllà dels problemes d'integració laboral que afecten al conjunt de la societat. Davant les dificultats per mantenir i accedir a la feina, una part significativa de les dones redueix la seva participació en el mercat laboral i dedica part dels seus esforços a la millora formativa. Si s'afegeix a l'equació el major nivell de temporalitat que pateixen les dones respecte als homes d'aquestes edats, tot plegat afavoreix la dilatació de les transicions a la adultesa i, per tant, també es posterguen els projectes d'emancipació residencial i els projectes reproductius. Per altra banda, a la segona part de l'informe s'aborda la repercussió de la pandèmia en termes socioeconòmics, analitzant-ne l'impacte en les rendes de les llars en les que resideix la població jove. Abans de la pandèmia, les rendes de la població jove s'havien recuperat progressivament des de la Gran Recessió, reduint-se la desigualtat existent respecte al conjunt de la població. Això no obstant, la recuperació econòmica de la població jove havia estat heterogènia tal com indica la persistència d'alts nivells de desigualtat entre la pròpia població jove i de pobresa. Partint d'aquesta situació, la pandèmia ha contribuït a agreujar les condicions de vida de la població jove i ho ha fet en major mesura que per al conjunt de la població barcelonina. Amb la pandèmia, la meitat de la població jove ha vist empitjorar la situació econòmica de la seva llar, al mateix temps que la desigualtat entre la població jove i els nivells de pobresa han retornat pràcticament als pitjors anys de la Gran Recessió.

En síntesi, els resultats palesen que la situació laboral i econòmica dels i les joves ha empitjorat durant la pandèmia i que les desigualtats s'han ampliat, tant internament com en relació a la resta de la població. Per ara, la crisi econòmica i social oberta en aquest context de pandèmia té perspectives futures incertes, però és molt probable que els seus efectes s'estenguin més enllà del 2020. Aquest escenari d'incertesa en el que s'ha de moure l'activitat econòmica en el curt termini permet plantejar com a hipòtesi que les dificultats d'inserció laboral i de recuperació d'ingressos continuaran, pròximament, agreujant la situació socioeconòmica juvenil. Per tant, combatre la precarietat laboral i desenvolupar polítiques sectorials de joventut que afavoreixin la seva inserció laboral, l'accés a l'habitatge i la seva protecció social han de constituir una prioritat en el pla de reconstrucció post-pandèmia. S'ha d'evitar que els i les joves tornin a viatjar en el vagó de cua de la recuperació, com ja va passar amb l'anterior crisi econòmica.

Bibliografia

Ajuntament de Barcelona (2020a). Enquesta a la Joventut de Barcelona 2020. Avançament dades d'impacte COVID19. Consultat 17 de desembre de 2020, des de https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/enquesta_joventut_impacte_covid19-barcelona-2020.pdf.

Ajuntament de Barcelona (2020b). Estadístiques laborals. Treballadors afiliats al sistema de Seguretat Social. Consultat 27 de novembre de 2020, des de <https://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/treball/afiliats/inss/trebsec/sc1t.htm>.

Alberich, N., Fabra, S., Sala, M. i Serracant, P. (2020). *Joventut, covid-19 i desigualtats. Situació actual i prospectiva. Part I – Situació i necessitats de la joventut*. Agència Catalana de la Joventut, Generalitat de Catalunya. Consultat 17 de desembre de 2020, des de http://ejoventut.gencat.cat/web/.content/e-joventut/recursos/tipus_de_rekurs/documentacio/arxiu/JOVENTUT-COVID-19-I-DESIGUALTATS_Part-I.pdf.

Antón-Alonso, F. i Porcel, S. (2019a). *Condicions de vida de la població jove a Barcelona: aspectes socioeconòmics i la qüestió de l'habitatge*. Barcelona: Àrea de Drets Socials, Ajuntament de Barcelona.

Antón-Alonso, F. i Porcel, S. (2019b). *Condicions i trajectòries laborals de la població jove a Barcelona*. Barcelona: Àrea de Drets Socials.

Bueno, X. y García Román, J. (2020). La fecundidad según la diferencia educativa y laboral entre cónyuges: ¿Tanto monta, monta tanto? *PerspectivesDemogràfiques*, 21. Consultat 29 de novembre de 2020, des de <https://ced.uab.cat/es/difusion/butlleti-perspectives-demografiques/>.

Cruz, I., Navarro-Varas, L. i Porcel, S. (2020). Una aproximació als efectes socioeconòmics de la covid-19 a la metròpoli de Barcelona. IERMB. Estimacions desigualtat social i pobresa. Àrea metropolitana de Barcelona, III trimestre, p. 1-19. Consultat 17 de desembre de 2020, des de <https://iermb.uab.cat/es/estudi/una-aproximacion-a-los-efectos-socioeconomicos-de-la-covid-19-a-la-metropoli-de-barcelona-estimaciones-desigualdad-social-y-pobreza/>.

Esteve, A., Devolder, D. y Domingo, A. (2017). La infecundidad en España: tic-tac, tic-tac, tic-tac!!! *PerspectivesDemogràfiques*, 1. Consultat 29 de novembre de 2020, des de <https://ced.uab.cat/es/difusion/butlleti-perspectives-demografiques/>.

Gentile, A. (2013). *Emancipación juvenil en tiempos de crisis. Un diagnóstico para impulsar la inserción laboral y la transición residencial*. Madrid: Estudios de Progreso 73, Fundación Alternativas.

Instituto de la Juventud i Consejo de la Juventud de España (2020a). *Juventud en riesgo: análisis de las consecuencias socioeconómicas de la COVID-19 sobre la población joven en España. Informe de urgencia 1 (marzo-abril)*. Madrid: Instituto de la Juventud.

Instituto de la Juventud i Consejo de la Juventud de España (2020b). *Juventud en riesgo: análisis de las consecuencias socioeconómicas de la COVID-19 sobre la*

población jovent en España. Informe de urgencia 2 (junio-julio). Madrid: Instituto de la Juventud.

Merino, R., García, M. i Valls, O. (2018). Educació. Itineraris i transicions escolars: canvis i inèrcies en un context de crisi. En P. Serracant (coord.) *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Miret, P. (2019). ¿Reacias a la maternidad? Primofecundidad en España a principios de siglo XXI. *Encrucijadas*, 18. Consultat 29 de noviembre de 2020, des de <https://recyt.fecyt.es/index.php/encrucijadas/article/view/79204>.

Observatori Català de la Joventut (2020a). *Situació laboral de les persones joves a Catalunya. 1r trimestre de 2020*. Barcelona: Observatori Català de la Joventut.

Observatori Català de la Joventut (2020b). *Situació laboral de les persones joves a Catalunya. 2n trimestre de 2020*. Barcelona: Observatori Català de la Joventut.

Observatori Català de la Joventut (2020c). *Situació laboral de les persones joves a Catalunya. 3r trimestre de 2020*. Barcelona: Observatori Català de la Joventut.

Annex estadístic

Taula A1. Fonts de dades i paràmetres de la simulació de rendes

Referència	Valor
Territori	Barcelona
n	2.514 individus
Base de dades de rendes	EMCV 2018-2019
Referència temporal EPA	3rT-2020 (s'utilitzen les dades dels tres trimestres)
Referència temporal ERT/IMV	Octubre 2020 (s'utilitzen les dades acumulades fins a aquesta data)

	Escenari I	Escenari II
Població aturada	Persones que, no havent treballat durant la setmana de referència, estaven disponibles i volien fer-ho, i van buscar feina.	Persones que, no havent treballat durant la setmana de referència, estaven disponibles i volien fer-ho.
Taxa d'atur projectada*	12,14%	14,97%
Proporció d'aturats amb prestació	29,6%	28,4%
Població afectada per ERT (màxim)	28,3%	28,3%
Població beneficiària de l'IMV sobre la població elegible	7,8%	7,8%
Nombre d'iteracions simulació	100.000	100.000

*Nota: es correspon amb la taxa d'atur mitjana dels 3 trimestres de 2020 de l'EPA per a la província de Barcelona.

Font: elaboració pròpia.